

NOVÉ DŮVODY V OPAKOVANEJ ŽIADOSTI O PREPUSTENIE Z VÄZBY

Ak obvinený vo svojej opakovanej žiadosti o prepustenie z väzby pred uplynutím tridsaťdňovej lehoty podľa § 79 ods. 3 Trestného poriadku iba všeobecne spochybní proti nemu vedené trestné konanie, nemožno to považovať za iný dôvod, ktorý by obvinenému umožňoval podať žiadosť o prepustenie z väzby aj pred uplynutím dotknutej lehoty. Ide totiž o otázku, ktorú musel konajúci súd obligatórne posudzovať pre splnenie materiálnej podmienky väzby už vo svojom predošlom rozhodnutí.

(Uznesenie Ústavného súdu Slovenskej republiky č. k. IV. ÚS 436/2020 z 22. septembra 2020)

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 22. septembra 2020 v senáte zloženom z predsedu senátu Miroslava Duriša (sudca spravodajca) a zo sudcov Ladislava Duditša a Libora Duľu predbežne prerokoval ústavnú sťažnosť J. Ž., zastúpeného advokátom JUDr. Tomášom Tauberom, Stará cesta 3139/6, Spišská Nová Ves, vo veci namietaného porušenia jeho základných práv podľa čl. 17 ods. 1, 2 a 5 Ústavy Slovenskej republiky, práv podľa čl. 5 ods. 3 a 4 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Svidník v konaní vedenom pod sp. zn. 1 T 32/2017 a takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť J. Ž. o d m i e t a ako zjavne neopodstatnenú.

O d ô v o d n e n i e :**I.****Skutkový stav a namietané porušenie základných práv, resp. práv**

1. Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 1. septembra 2020 doručená ústavná sťažnosť J. Ž. (ďalej len „sťažovateľ“), zastúpeného advokátom JUDr. Tomášom Tauberom, ktorou namietal porušenie svojich základných práv podľa čl. 17 ods. 1, 2 a 5 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práv podľa čl. 5 ods. 3 a 4 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Svidník (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 1 T 32/2017 (ďalej len „napadnutý postup“).

2. Z obsahu ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že sťažovateľ bol vzatý do väzby podľa § 71 ods. 1 písm. a) a c) zákona č. 301/2005 Z. z. Trestný poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej len „Trestný poriadok“) uznesením okresného súdu sp. zn. 1 T 32/2017 z 3. decembra 2019 v spojení s uznesením Krajského súdu v Prešove (ďalej len „krajský súd“) sp. zn. 6 Tos 38/2019 z 18. decembra 2019 s tým, že väzba mu začala plynúť 3. decembra 2019 o 14.30 h. Dňa 2. júna 2020 podal sťažovateľ žiadosť o prepustenie z väzby a súčasne s ňou podal návrh na nahradenie väzby písomným sľubom, peňažnou zárukou, prevzatím záruky a dohľadom probačného a mediačného úradníka (kontrolou technickými prostriedkami). Tejto žiadosti nebolo vyhovievané a bola zamietnutá okresným súdom uznesením z 8. júna 2020.

Následne proti tomuto uzneseniu podal sťažovateľ sťažnosť, o ktorej krajský súd rozhodol 1. júla 2020 na neverejnom zasadnutí tak, že ju zamietol. Následne 16. júla 2020 podal sťažovateľ ďalšiu žiadosť o prepustenie z väzby, na ktorú reagoval okresný súd prípisom z 23. júla 2020, v ktorom uviedol, že o tejto žiadosti nebude rozhodovať, pretože neuvádza iné dôvody ako v predchádzajúcich žiadostiach a tiež pretože ešte neuplynula zákonná lehota 30 dní odo dňa, keď rozhodnutie o jeho predchádzajúcej žiadosti nadobudlo právoplatnosť.

3. Sťažovateľ vo svojej ústavnej sťažnosti uznáva, že nedodržel 30-dňovú lehotu, ale tvrdí, že v nej uviedol nové dôvody na prepustenie z väzby, ako to predpokladá § 79 ods. 3 Trestného poriadku. Sťažovateľ tvrdí, že svoju žiadosť o prepustenie z väzby zo 16. júla 2020 oprel nielen o návrhy na nahradenie väzby, ale opieral ju aj o ďalšie dôvody, a to: „... najmä o to, že skutok, ktorý je mi kladený za vinu, by mal byť kvalifikovaný ako prečin podvodu, že nie je ustálená výška škody, že chýbajú všetky 4 obligatórne znaky trestného činu, minimálne subjektívna stránka a objektívna stránka, že chyba súvislosť môjho konania s konaním zamestnancov a ošetrojúceho lekára, ktorý vystavoval potvrdenia o dočasných práceneschopnostiach, že ďalšie trvanie väzby nie je odôvodnené vykonávaným dokazovaním na hlavných pojednávaniach, že dôkazy, ktoré sú proti mne sa oslabujú a nezosilňujú, že v konaní vznikajú zbytočné prietahy, že nie je preukázané, že by moje neúčasti na hlavných pojednávaniach boli nedôvodné, že korunný svedok – ošetrojúci lekár je mŕtvy a pod.“

4. Sťažovateľ v ďalšej časti svojej ústavnej sťažnosti opakovane napáda a spochybňuje predošlé právoplatné rozhodnutia o jeho neprepustení z väzby a tiež skutočnosť, že súdy v jeho prípade nesúhlasili s nahradením väzby. Tvrdí, že obe rozhodnutia o jeho väzbe aj prvostupňového súdu a aj odvolacieho súdu sú arbitrárne, pretože podľa jeho názoru neobsahujú žiadne konkrétne skutočnosti odôvodňujúce jeho vzatie do väzby. Skutočnosti, ktoré boli uvedené v predmetných rozhodnutiach súdov o jeho väzbe, považoval za nedôvodné, ničím nepodložené a nepreskúmateľné.

5. Vo svojej ústavnej sťažnosti, v časti, v ktorej poukazoval na nové dôvody na jeho prepustenie z väzby, sťažovateľ spochybňoval samotné trestné stíhanie, ktoré sa proti nemu vedie. Vyslovil svoj nesúhlas s právnou kvalifikáciou skutku, ktorý sa mu kladie za vinu, dosiaľ vykonané dokazovanie subjektívne hodnotil vo svoj prospech a tvrdil, že v jeho prípade neboli ani naplnené zákonné podmienky pokusu trestného činu. Tvrdí, že v konečnom dôsledku sa proti nemu vedie nezákonný proces a tým, že okresný súd tieto jeho námietky spochybňujúce dôvodnosť trestného konania proti nemu neposúdil ako nový dôvod na prepustenie z väzby v zmysle § 79 ods. 3 Trestného poriadku a na jeho žiadosť o prepustenie z väzby (zo 16. júla 2020, pozn.) odpovedal iba formou prípisu, mal porušiť jeho základné práva podľa čl. 17 ods. 1, 2 a 5 ústavy, ako aj jeho práva podľa čl. 5 ods. 3 a 4 dohovoru.

6. Sťažovateľ si uplatnil primerané finančné zadost'učinenie vo výške 5 000 €, pričom výšku tejto sumy bližšie neodôvodnil.

7. Na základe uvedeného sťažovateľ navrhuje, aby ústavný súd po prijatí ústavnej sťažnosti na ďalšie konanie nálezom takto rozhodol:

„1. Základné právo J. Ž. podľa čl. 17 ods. 1, 2 a 5 Ústavy Slovenskej republiky a jeho právo podľa čl. 5 ods. 3, 4 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Svidník v konaní vedenom pod sp.zn. 1T/32/2017 porušené bolo.

2. Opatrenie Okresného súdu Svidník s názvom ods. J. Ž. - žiadosť o prepustenie z väzby – oznámenie sp.zn. 1T/32/2017 z 23.júla 2020 zrušuje.

3. J. Ž. priznáva finančné zadost'učinenie v sume 5000 € (slovom päťtisíc eur), ktoré je Okresný súd Svidník povinný zaplatiť mu do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

4. Okresný súd Svidník je povinný nahradiť trovy právneho zastúpenia v sume 371,68 € (slovom tristosedemdesiatjeden eur a šesťdesiatosem centov) na účet jeho právneho zástupcu JUDr. Tomáša Taubera, advokáta advokátska kancelária, Stará cesta 3139/6, 05201, Spišská Nová Ves, do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.“

II.

Právomoc ústavného súdu a relevantná právna úprava

8.1 Podľa čl. 124 ústavy ústavný súd je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti.

8.2 Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

8.3 Podľa čl. 131 ods. 2 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach podľa čl. 127 ústavy v trojčlenných senátoch. Senát sa uznáva nadpolovičnou väčšinou svojich členov.

8.4 Podľa čl. 140 ústavy podrobnosti o organizácii ústavného súdu, o spôsobe konania pred ním a o postavení jeho sudcov ustanoví zákon.

9. Podľa § 56 ods. 1 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení zákona č. 413/2019 Z. z. (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) ústavný súd návrh na začatie konania predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon v § 9 neustanovuje inak.

10. Podľa § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže na predbežnom prerokovaní bez ústneho pojednávania uznesením odmietnuť návrh na začatie konania,

- a) na prerokovanie ktorého nemá ústavný súd právomoc,
- b) ktorý je podaný navrhovateľom bez zastúpenia podľa § 34 alebo § 35 a ústavný súd nevyhovел žiadosti navrhovateľa o ustanovenie právneho zástupcu podľa § 37,
- c) ktorý nemá náležitosti ustanovené zákonom,
- d) ktorý je neprípustný,
- e) ktorý je podaný zjavne neoprávnenou osobou,
- f) ktorý je podaný oneskorene,
- g) ktorý je zjavne neopodstatnený.

11.1 Podľa čl. 17 ods. 1 ústavy osobná sloboda sa zaručuje.

11.2 Podľa čl. 17 ods. 2 ústavy nikoho nemožno stíhať alebo pozbaviť slobody inak, ako z dôvodov a spôsobom, ktorý ustanoví zákon. Nikoho nemožno pozbaviť slobody len pre neschopnosť dodržať zmluvný záväzok.

11.3 Podľa čl. 17 ods. 5 ústavy do väzby možno vziať iba z dôvodov a na čas ustanovený zákonom a na základe rozhodnutia súdu.

12.1 Podľa čl. 5 ods. 3 dohovoru každý, kto je zatknutý alebo inak pozbavený slobody v súlade s ustanoveniami odseku 1 písm. c) tohto článku, musí byť ihneď predvedený pred sudcu alebo inú úradnú osobu splnomocnenú zákonom na výkon súdnej právomoci a má právo byť súdený v primeranej lehote alebo prepustený počas konania. Prepustenie sa môže podmieniť zárukou, že sa dotknutá osoba ustanoví na pojednávanie.

12.2 Podľa čl. 5 ods. 4 dohovoru každý, kto bol pozbavený slobody zatknutím alebo iným spôsobom, má právo podať návrh na konanie, v ktorom by súd urýchlene rozhodol o zákonnosti jeho pozbavenia slobody a nariadil prepustenie, ak je pozbavenie slobody nezákonné.

13. Podľa § 79 ods. 3 Trestného poriadku obvinený má právo kedykoľvek žiadať o prepustenie na slobodu. Ak v prípravnom konaní prokurátor takej žiadosti nevyhoví, predloží ju bez meškania so svojim stanoviskom a s návrhom na rozhodnutie sudcovi pre prípravné konanie, o čom upovedomí obvineného a jeho obhajcu. O takej žiadosti sa musí bez meškania rozhodnúť. Ak sa žiadosť zamietla, môže ju obvinený, ak v nej neuvedie iné dôvody, opakovať až po uplynutí tridsiatich dní odo dňa, keď rozhodnutie o jeho predchádzajúcej žiadosti nadobudlo právoplatnosť.

III.

Posúdenie vecí ústavným súdom

14. Pri predbežnom prerokovaní návrhu na začatie konania ústavný súd zisťuje, či dôvody uvedené v § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie.

15. Sťažovateľ vytýka napadnutému postupu okresného súdu, že o jeho žiadosti o prepustenie z väzby nerozhodol uznesením, ale iba prípisom, resp. oznámením. Tvrdí tiež, že vo svojej žiadosti uviedol nové dôvody podľa § 79 ods. 3 Trestného poriadku, preto nemôže obstať tvrdenie okresného súdu, že ešte neuplynula zákonná lehota 30 dní odo dňa, keď rozhodnutie o jeho predchádzajúcej žiadosti nadobudlo právoplatnosť.

16. Podľa konštantnej judikatúry ústavného súdu právo na osobnú slobodu je garantované čl. 17 ods. 5 ústavy a je v ňom obsiahnuté aj právo obvineného iniciovať konanie, v ktorom by súd urýchlene rozhodol o zákonnosti jeho väzby a nariadil prepustenie obvineného, ak je väzba nezákonná, ako aj jeho právo nebyť vo väzbe dlhšie ako po dobu nevyhnutnú alebo byť prepustený počas konania, pričom prepustenie sa môže v zákonom určených prípadoch podmieniť zárukou. Obsah označeného ustanovenia ústavy korešponduje právam vyplývajúcim z čl. 5 ods. 4 dohovoru (napr. III. ÚS 7/00, III. ÚS 255/03, III. ÚS 199/05, III. ÚS 424/08).

17. Z doterajšej judikatúry ústavného súdu vyplývajú viaceré záruky, ktoré väzobne stíhaným obvineným (obžalovaným) poskytuje ústava a dohovor. Ustanovenie čl. 17 ods. 2 ústavy obsahuje pri väzbe také práva, akými sú právo byť vo väzbe len zo zákonného dôvodu a na základe rozhodnutia sudcu alebo súdu; právo podať návrh na konanie, v ktorom by súd neodkladne alebo urýchlene rozhodol o zákonnosti väzby a nariadil prepustenie, ak je táto nezákonná; právo nebyť vo väzbe dlhšie ako po dobu nevyhnutnú, resp. primeranú dobu alebo byť prepustený počas konania, pričom prepustenie môže byť v zákonom určených prípadoch podmienené zárukou (m. m. III. ÚS 7/00, I. ÚS 34/04).

18. Ústavný súd vo vzťahu k sťažovateľom formulovanej námietke porušenia čl. 5 ods. 3 dohovoru poukazuje na ustálenú judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva, podľa ktorej je ustanovenie čl. 5 ods. 3 dohovoru aplikovateľné na situáciu prvotnej súdnej kontroly zákonnosti obmedzenia osobnej slobody nasledujúcej bezprostredne po „zatknutí“ (prvotné rozhodovanie o vzatí do väzby), teda na prípad sťažovateľa, u ktorého išlo o nasledujúcu previerku zákonnosti väzby – žiadosť o prepustenie na slobodu, je neaplikovateľné (u takéhoto sťažovateľa tak prichádza do úvahy len aplikácia čl. 5 ods. 4 dohovoru).

19.1 Z pripojených žiadostí sťažovateľa o prepustenie z väzby je zrejmé, že vo svojej žiadosti zo 16. júla 2020 uviedol na rozdiel od svojej predošlej žiadosti viacero nových

dôvodov. Avšak všetky tieto „nové“ dôvody majú spochybňovať samotné trestné konanie vedené proti sťažovateľovi (sťažovateľ nesúhlasí s právnou kvalifikáciou činu, ktorý sa mu kladie za vinu; tvrdí, že nie sú naplnené znaky jeho skutkovej podstaty; subjektívne hodnotí dôkazy vykonané v konaní). Formálne je síce pravda, že tieto dôvody sťažovateľ neuviedol vo svojej predošlej žiadosti o prepustenie z väzby, ale vzhľadom na charakter rozhodovania o väzbe nemožno uzavrieť, že by konajúce súdy vo svojom poslednom rozhodnutí o väzbe sťažovateľa (uznesenie krajského súdu č. k. 6 Tos 17/2020-4841 z 1. júla 2020, pozn.) neposudzovali aj dôvodnosť samotného trestného stíhania sťažovateľa. Súdy rozhodujúce o väzbe totiž musia (okrem existencie formálnych dôvodov väzby) obligatórne posúdiť aj materiálnu podmienku väzby, t. j. či doteraz zistené skutočnosti nasvedčujú tomu, že skutok, pre ktorý bolo začaté trestné stíhanie, bol spáchaný, má znaky trestného činu a sú dôvody na podozrenie, že tento skutok spáchal obvinený.

19.2 K materiálnej podmienke väzby sťažovateľa krajský súd v uznesení č. k. 6 Tos 17/2020-4841 z 1. júla 2020 uviedol: „Pokiaľ ide o dôvodnosť trestného stíhania, aj podľa názoru sťažnostného súdu možno konštatovať, že dôkazy, ktoré boli doposiaľ vo veci získané, nie sú spochybnené ani v tomto štádiu trestného konania a z týchto vyplýva dôvodnosť podozrenia, že skutok sa stal, má znaky stíhaného trestného činu a sú dôvody na podozrenie, že tento spáchal obžalovaný, pričom pre jednotlivé čiastkové útoky stíhaného skutku už bola na neho na Okresný súd Svidník dňa 10.03.2017 podaná obžaloba. Uvedené tvrdenie je možné aj v tomto štádiu trestného konania oprieť najmä o výpovede svedkov poškodených J. H. a A. P., o výpoveď svedkyne A. M., ako aj výpovede ďalších svedkov a listinné dôkazy, ktoré sú obsahom spisu.“

20. Vzhľadom na už uvedené ústavný súd konštatuje, že dôvodmi, ktoré sťažovateľ jednak vo svojej ústavnej sťažnosti a taktiež v samotnej žiadosti o prepustenie z väzby zo 16. júla 2020 prezentoval ako nové, sa súdy rozhodujúce o jeho väzbe zaoberali kontinuálne v rámci posudzovania materiálnej podmienky väzby. Tieto jeho dôvody v konečnom dôsledku nemôžu byť posúdené ako nové, aj keď ich predtým neuviedol vo svojej žiadosti o prepustenie z väzby, keďže ich súdy pri rozhodovaní o väzbe napriek tomu vzali do úvahy. V prípade jeho žiadosti o prepustenie z väzby zo 16. júla 2020 preto neboli splnené zákonné podmienky podľa § 79 ods. 3 poslednej vety Trestného poriadku, aby sa ňou okresný súd zaoberal meritórne. Ústavný súd zároveň zdôrazňuje, že súd sa pri posudzovaní materiálnej podmienky väzby nezameriava na hodnotenie viny obvineného, obhajoby obvineného alebo dôkazov spôsobom upraveným v § 2 ods. 12 Trestného poriadku. Súd v tomto prípade skúma predovšetkým, či existujú dôvody na podozrenie, že skutok, ktorý má znaky trestného činu, spáchal obvinený. S tým korešponduje aj už uvedená citácia.

21. Ústavný súd zároveň podotýka, že sťažovateľ vo svojej ústavnej sťažnosti na veľkom priestore a opakovane napádal spôsob, akým sa okresný súd a krajský súd vo svojich rozhodnutiach o väzbe vysporiadali s jeho námietkami proti formálnym dôvodom väzby a taktiež s jeho žiadosťou o nahradenie väzby. Ústavný súd sa v tomto rozhodnutí týmito námietkami bližšie nezaoberal, pretože nespádajú do rozsahu prieskumu o tejto ústavnej sťažnosti. Tento je limitovaný posúdením, či okresný súd vydaním prípisu, resp. oznámenia z 23. júla 2020 porušil sťažovateľom označené základné práva a práva. Okrem toho sťažovateľ predmetné rozhodnutia o svojej väzbe (uznesenie okresného súdu č. k. 1 T 32/2017-4815 z 8. júna 2020 a uznesenie krajského súdu č. k. 6 Tos 17/2020-4841 z 1. júla 2020) napadol osobitnou ústavnou sťažnosťou vedenou na ústavnom súde pod sp. zn. Rvp 2014/2020 a ich prieskum bude predmetom uvedeného konania.

22. O zjavnej neopodstatnenosti ústavnej sťažnosti (návrhu) možno hovoriť predovšetkým vtedy, ak namietaným postupom orgánu verejnej moci nemohlo dôjsť k porušeniu toho základného práva, ktoré označil sťažovateľ, pre nedostatok vzájomnej príčinnej súvislosti medzi napadnutým postupom tohto orgánu a základným právom, porušenie ktorého sa namietalo, ale aj vtedy, ak v konaní pred orgánom verejnej moci vznikne procesná situácia alebo procesný stav, ktoré vylučujú, aby tento orgán porušoval uvedené základné právo, pretože uvedená situácia alebo stav takú možnosť reálne nepripúšťajú (IV. ÚS 16/04, II. ÚS 1/05, II. ÚS 20/05, IV. ÚS 55/05, IV. ÚS 288/05).

23. Na základe uvedeného ústavný súd pri predbežnom prerokovaní dospel k záveru, že medzi napadnutým postupom okresného súdu, ktorý vyústil do vydania prípisu, resp. oznámenia z 23. júla 2020, a obsahom základných práv podľa čl. 17 ods. 1, 2 a 5 ústavy a práva podľa čl. 5 ods. 4 dohovoru neexistuje taká príčinná súvislosť, na základe ktorej by po prípadnom prijatí ústavnej sťažnosti na ďalšie konanie reálne mohol dospieť k záveru o ich porušení. Z uvedených dôvodov ústavný súd ústavnú sťažnosť sťažovateľa v rámci predbežného prerokovania v tejto časti odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde ako zjavne neopodstatnenú. Vo vzťahu k namietanému porušeniu práva sťažovateľa podľa čl. 5 ods. 3 dohovoru ústavný súd jeho ústavnú sťažnosť taktiež odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde ako zjavne neopodstatnenú, pretože predmetný článok bol v kontexte sťažovateľovej situácie neaplikovateľný (bod 18 odôvodnenia tohto uznesenia).

24. Vzhľadom na odmietnutie ústavnej sťažnosti ako celku sa ústavný súd už ďalšími návrhmi sťažovateľa nezaoberal.